

Visie Duurzaamheid 2040

Basisdocument verduurzamen gemeente Drimmelen

Versie : 2
Datum : 7 januari 2013
Samengesteld door : K.J. van der Spek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Definiëring Duurzaamheid	5
3	De gemeente Drimmelen in 2040: een bezoeker vertelt!	7
4	Visie Duurzaamheid 2040: uitwerking in thema's	10
4.1	Ondernemen	10
4.1.1	Agrarische sector	11
4.1.2	Toerisme/recreatie	12
4.2	Bebouwde omgeving	13
4.3	Mobiliteit	15
4.4	Energie	16
4.5	Natuurbeheer en stedelijk groen	17
4.6	Consumenten/afval	18
4.7	Sociale domein/leefbaarheid.....	19
5	Communicatie	21
6	Rollen gemeente en externen	22
6.1	Rollen algemeen	22
6.2	Rol gemeente.....	23
7	Vervolg	23
8	Bijlage: ambities 2040 Gemeente	24

1 Inleiding

Voor veel inwoners, bedrijven, instanties en organisaties binnen de gemeente Drimmelen is duurzaamheid geen onbekend begrip meer. Wel is onduidelijk wat we er precies onder moeten verstaan en wat we concreet op dit gebied gaan doen. Dit neemt niet weg dat er al initiatieven op het gebied van duurzaamheid hebben plaatsgevonden en plaatsvinden. Het gemeentebestuur van Drimmelen denkt dat we meer snelheid kunnen krijgen door de krachten te bundelen. Door alle initiatieven te voorzien van een gezamenlijk perspectief, bewegen we als samenleving van Drimmelen ongeveer dezelfde kant op.

De noodzaak om te verduurzamen wordt steeds groter. De druk op de beschikbare ruimte neemt toe met luchtvervuiling, verrommeling, wateroverlast, gevaar voor de leefbaarheid en dergelijke tot gevolg. Grondstoffen zoals olie raken op en de landbouwopbrengsten lopen terug. Ook in sociaal opzicht verandert er veel. De vergrijzing neemt sterk toe. Regio West-Brant wordt beschouwd als een regio waar krimp gaat optreden. De behoefte aan zorg en voorzieningen zal hierdoor toenemen. Als regio moeten we hierop anticiperen.

Het gemeentebestuur van Drimmelen wil daarom het voortouw nemen door via deze visie op duurzaamheid aan te geven dat we een groot belang hechten aan het realiseren van duurzaamheid binnen de gemeente. In het coalitieprogramma is uitdrukkelijk opgenomen dat er een beleidsplan duurzaamheid moet komen. Hierbij is het wel van belang dat gedefinieerd wordt wat de gemeente Drimmelen onder duurzaamheid verstaat en wat men uiteindelijk wil bereiken.

Het gemeentebestuur heeft de opdracht gegeven een beleidsplan duurzaamheid 2013-2016 voor de gemeente Drimmelen op te stellen met:

1. Een definiëring van duurzaamheid;
 2. Een heldere visie voor duurzaamheid in 2040 (punt aan de horizon);
 3. 'Smart' doelstellingen voor de periode 2013-2016;
 4. Een meerjarenprogramma voor de realisatie van de visie en de doelstellingen.
- Daarnaast moet er een afzonderlijk uitvoeringsprogramma worden opgesteld voor de periode 2013-2016 met concrete activiteiten.

Het gemeentebestuur van Drimmelen beseft dat niet alleen zij aan zet is voor de realisatie van duurzaamheid. Ook externe partners, zoals bedrijven, organisaties, instanties en inwoners spelen hierin een hele belangrijke rol. Daarom wil het gemeentebestuur het beleidsplan duurzaamheid graag samen met deze externe partners opstellen. Ofwel het beleidsplan moet een gezamenlijk product worden van gemeentelijke organisatie en externe partners. In het uitvoeringsprogramma komen daarom niet alleen acties van de gemeentelijke organisatie te staan, maar ook van de externe partners.

De visie is in samenwerking met de externe partners tot stand gekomen. Op 20 september 2012 is er een startbijeenkomst geweest. De uitkomsten zijn gebruikt voor de visie. Verder heeft het Duurzaamheidspanel (een vertegenwoordiging van de betrokken externe partijen) zijn advies uitgebracht over de visie. Tot slot zijn oproepen geplaatst in 't Carillon, op de gemeentelijke website en via twitter om input te leveren op de visie en zijn alle betrokkenen (intern en extern) via de mail uitdrukkelijk uitgenodigd input te leveren.

Leeswijzer

De visie is geschreven als leidraad. Het laat een lange termijn beeld zien van een duurzame gemeente Drimmelen. De komende jaren zullen ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid nog een enorme sprong maken. Denk hierbij aan nieuwe technologieën, gemeente overstijgende perspectieven en politieke ontwikkelingen. Deze zijn nu nog onbekend. Daarom moet de visie worden beschouwd als een wenkend perspectief en dynamisch stuk. Om de 4 jaar wordt beoordeeld of de visie nog actueel is.

De visie is als volgt opgebouwd:

1. Definiëring duurzaamheid voor de gemeente Drimmelen.
2. Droombeeld gemeente Drimmelen:
Hoe ziet de duurzame gemeente Drimmelen er in 2040 uit? Dit wordt verteld aan de hand van een verhaal van een bezoeker.
3. De duurzaamheidsvisie voor de gemeente Drimmelen. Dit gebeurt via 7 duurzaamheidsthema's. Per thema is de visie voor 2040 beschreven. In het groene kader is de visie voor het thema samengevat via ambities voor 2040.
Het gaat om de volgende 7 duurzaamheidsthema's:
 - a. Ondernemen (waarbij voor de agrarische sector en recreatie/toerisme nog specifieke ambities zijn opgenomen);
 - b. Bebouwde omgeving;
 - c. Mobiliteit;
 - d. Energie;
 - e. Natuurbeheer;
 - f. Consumenten/afval;
 - g. Sociale domein/leefbaarheid.
4. Communicatie:
Communicatie (en educatie) is bij duurzaamheid van groot belang en zal een belangrijk onderdeel gaan vormen van het beleidsplan en het uitvoeringsprogramma.
5. Beschrijving rollen gemeente en externen.
6. Vervolg na de visie.

Opmerking:

Met 'gemeente Drimmelen' wordt in de tekst het gehele grondgebied van de gemeente bedoeld: inwoners, bedrijven, organisaties, scholen en instanties. Met de 'gemeente' wordt de gemeentelijke overheid bedoeld.

2 Definiëring Duurzaamheid

Duurzaamheid is een ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien in gevaar te brengen (commissie Brundtland).

People, planet en profit (Triple P) zijn in evenwicht. People staat voor veiligheid, gezondheid, onderwijs en burgerparticipatie. Planet staat voor natuur, landschap en milieu. Profit staat voor welvaart, werkgelegenheid, continuïteit, efficiëntie en transparantie.

Duurzaamheid beslaat vele deelaspecten van keuzes die iedereen, bewoners, ondernemers, toeleveranciers, bestuurders en ambtenaren, binnen de gemeente Drimmelen dagelijks maakt. Duurzaam werken en leven wil zeggen dat men met de keuzes die men maakt, zoveel mogelijk rekening houdt met de impact van deze keuzes op onze gezamenlijke toekomst. Vaak kunnen we de werkelijke impact van onze keuzes niet overzien omdat we gewoonweg de kennis nog niet hebben of omdat we er nog niet over nagedacht hebben. Daarom staat duurzaam leven en werken gelijk aan:

- open staan voor veranderingen;
- op ontdekking gaan om uit te vinden welke impact onze keuzes hebben;
- leergierig zijn;
- gebruik maken van voortschrijdend inzicht.
- Het besef dat al onze keuzes van belang zijn en dat we steeds alert blijven op de invloed die we uit kunnen oefenen.

Wij als gemeente nemen de voortrekkersrol door ons steeds bewust te zijn van onze invloed op de samenleving die we bedienen. Die rol kunnen we invullen door (soms schijnbaar tegenovergestelde) belangen te verbinden en te kijken naar wat het gezamenlijke belang is op de langere termijn. Want de vraagstukken rondom duurzaamheid zijn zozeer verweven dat geen enkel bedrijf, organisatie of overheid ze alleen kan oplossen. Het sleutelwoord is samenwerking. Als gemeentebestuur zien we het belang om onze traditionele rol aan te passen aan de nieuwe meerdimensionale omstandigheden waar de huidige tijd om vraagt.

Samenwerking is onmisbaar om het tempo te versnellen in duurzame ontwikkeling. Kennis bundelen, delen en vermeerderen op oplossingen vinden en sprongen voorwaarts te maken. Op alle fronten is innovatie nodig om op een verantwoorde manier te kunnen leven en werken.

Een strakke definitie van duurzaamheid is daarom eigenlijk onmogelijk. Wel moeten we aangeven welke concrete aandachtsgebieden worden aangesproken bij het bevorderen van duurzaamheid.

Daarom willen wij duurzaamheid als volgt definiëren:

Algemene definitie duurzaamheid:

Duurzaamheid is een proces van continue verbeteringen richting een duurzame samenleving. Daarbij sluiten wij aan bij de omschrijving van de commissie Brundtland:

'Duurzaamheid is een ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien in gevaar te brengen.'

Concreet willen we dat de 3 p's van de Triple P in balans zijn:

- People staat voor maatschappelijke participatie, samenwerking, solidariteit, vitaliteit en weerbaarheid.
- Planet staat voor natuur, landschap en milieu in de leefomgeving nu en in de toekomst.
- Profit staat voor welvaart, werkgelegenheid, continuïteit, efficiëntie en concurrentiekracht in een transparante en circulaire economie.

De duurzaamheidsvisie is op deze definitie gebaseerd. Door uitwerking van de visie in 7 duurzaamheidsthema's en ambities per thema op te nemen, wordt er een richting aangegeven waar we heen willen. Bijkomend voordeel van deze aanpak is dat we flexibel om kunnen gaan met nieuwe ontwikkelingen. En dat is bij duurzaamheid juist van groot belang.

De gemeente heeft hierin naast de andere betrokkenen een belangrijke rol. De gemeente moet het voorbeeld geven aan de andere betrokken partijen bij duurzaamheid. Alleen op deze wijze is invloed uitoefenen mogelijk. Duurzaamheid moet dus in het denken van bestuurders en ambtenaren zitten. Op alle beleidsterreinen moet duurzaamheid uitgangspunt zijn. Daarom hebben wij voor de gemeente nog specifiek een definitie voor duurzaamheid geformuleerd:

Definitie duurzaamheid specifiek voor de gemeente:

De effecten van het beleid dat de gemeente nu en in de toekomst voert, moeten positief merkbaar zijn voor de huidige generatie, maar ook voor de volgende generatie. Zowel op materieel als immaterieel gebied. Negatieve effecten van beleid schuiven we niet door naar volgende generaties of ons omliggende gebieden. De gemeente kijkt dus nadrukkelijk naar de effecten van het beleid op de toekomst en de omgeving. Daarbij neemt ze de algemene definitie van duurzaamheid van de gemeente Drimmelen in acht.

De gemeente zet zich dus in om duurzaamheid bij al haar beleid en handelingen expliciet aandacht te geven én telkens te vergroten. Zij doet dit in de rollen van initiator, stimulator, facilitator en regisseur.

3 De gemeente Drimmelen in 2040: een bezoeker vertelt!

Voor mijn werk als duurzaamheidsdeskundige bij het ministerie Duurzaamheid bezoek ik morgen een lagere school in Terheijden om met kinderen te praten over duurzaamheid. Wat verstaan zij er onder, wat doen ze er aan enzovoort. Ik wil graag iets weten over de omgeving waarin deze kinderen wonen. Ik ga daarom vandaag al de gemeente Drimmelen verkennen. Ik rij nu dus met mijn duurzame auto over de A59 en ga er bij afslag Made af. Als ik door de Godfried Schalckenstraat en verder door Made rijd, valt mij op dat de meeste woningen zonnepanelen hebben. Er is veel groen, ook op de daken. Ho, ik moet wel uitkijken! Even stoppen, hier ligt een breed fietspad en de fietsers hebben voorrang. Nu we het over fietsers hebben, ik zie nauwelijks auto's in het straatbeeld. Hmm, misschien even ergens een kop koffie drinken en eens navragen hoe dat hier zit.

Even later zit ik op het terras bij 't Trefpunt met een heerlijke kop koffie. Ik raak in gesprek met enkele mensen die hier wonen. Ze praten heel enthousiast over hun gemeente. Er is veel groen, er zijn goede recreatiemogelijkheden, voldoende speelgelegenheid en de gemeenschapszin is hier goed. Ik vraag: "Wat bedoelt u met een goede gemeenschapszin?" Een van hen vertelt: "Nou, er wordt veel georganiseerd door de bewoners zelf. Dat gaat om onderhoud van bijvoorbeeld groen en straatmeubilair, maar ook om het organiseren van een buurtfeest. Er zijn zelfs buurten die braakliggende stukken grond ingericht hebben als tuin annex moestuin. Zij leveren zelfs groente aan plaatselijke horecabedrijven. Daarmee verdient de buurt weer wat geld om andere dingen voor elkaar te krijgen, zoals het inrichten van de kleedkamers van de voetbal of het organiseren van een buurtfeest. Het geld komt dus ten goede van de samenleving. Op sommige plekken staan er zelfs zonnepanelen op lege stukken land. Deze zonnepanelen zijn van de buurt zelf. We doen sowieso veel aan duurzame energie en energiebesparing. U heeft vast wel gezien dat veel woningen zonnepanelen hebben. En heeft u ook al die kleine windmolentjes gezien? Hierdoor betalen we niets meer aan energie. We wekken zelf op wat we nodig hebben. Wat we teveel opwekken komt weer ten goede aan mensen die niet in de gelegenheid zijn om zelf energie op te wekken. Hiervoor is een lokale energiecoöperatie in het leven geroepen. We profiteren er dus zelf van! En de gemeente werkt in dit alles goed mee. Ze ondersteunt de initiatieven, overal is duurzame verlichting, het gemeentelijk wagenpark is duurzaam en op de gemeentelijke gebouwen staan zonnepanelen. Verder organiseert de gemeente samen met bewonersgroepen, ondernemers en onderwijs bijeenkomsten om te praten over wat we nog meer kunnen doen. We zijn echt positief en op de goede weg bezig. Daarom vind ik het heerlijk om hier te wonen."

"Maar niet alleen op energiegebied doen we veel, ook wat betreft afval is hier veel gebeurd", vertelt een oudere inwoner: "We hebben hier eigenlijk geen afval. Alles wordt weer gebruikt en als je goed meedoet levert het zelfs geld op. Dat was vroeger wel anders."

"Wat ook zo mooi is hier, is dat ook de zorg op buurtniveau is geregeld", vertelt een mevrouw die werkzaam is in de zorg: "De zorg gebeurt door familie en buurtbewoners en de zorginstanties ondersteunen hen hierin op wijkniveau. Kwetsbare bewoners worden betrokken bij alles wat er in de buurt gebeurt. Het gemeenschapsgevoel is dus erg goed hier."

Ik zeg: "Mij viel ook op dat er bijna geen auto's zijn. Rijden veel mensen hier geen auto of is het toeval dat ik er bijna geen zag?" Een mevrouw zegt: "Er zijn zeker wel auto's, maar de meeste wijken in de gemeente zijn autoluw of zelfs autovrij. Parkeren gebeurt op parkeerpleinen of onder de grond. Er is gekozen voor het ondergeschikt maken van de

auto aan de fiets.” Ik antwoord: “Ja, dat heb ik gemerkt. Ik reed bijna een groep fietsers aan. Maar de fietsinfrastructuur ligt er wel mooi bij.” De vrouw reageert: “Dat klopt, er wordt dan ook veel gebruik van gemaakt. Niet alleen door de inwoners, maar ook door de bezoekers aan onze gemeente. Ik zie dat u ook een duurzame auto rijdt. Die komt u hier ook veel tegen. Er rijden hier nauwelijks meer van die stinkbakken van vroeger rond. Gelukkig maar! En nieuwe ontwikkelingen op vervoersgebied worden goed gevolgd door gemeente en ondernemers.”

Een man, die ondernemer is, vertelt dat alle ondernemers in de gemeente duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan: “Alle ondernemerspanden zijn energieneutraal, ons wagenpark is duurzaam, we verkopen duurzame (streek)producten, we geven voorlichting, we stimuleren onze werknemers om met de fiets of het openbaar vervoer te komen. Dit kan ook omdat de meeste werknemers niet ver van het werk wonen. Verder maken we samen met de scholen en de gemeente onderwijsprogramma’s voor de jeugd. Eigenlijk zit duurzaamheid al bij ons tussen de oren. Maar we blijven zoeken naar uitdagingen. En vooral het samen doen met inwoners, scholen, instanties en gemeente werkt hierbij.”

Ik bedank de mensen voor het gesprek en ga verder op weg naar Drimmelen, naar de Biesbosch. Ik zie inderdaad een aantal kleine windmolentjes staan en een veld met allemaal zonnepanelen. “Kan ik die kinderen morgen nog wel wat bijbrengen?”, vraag ik mij af.

Ik maak een mooie tocht met een fluisterboot door de Biesbosch. Wat een ruimte en een rust! En er zijn veel vogels, het is echt mooi hier. De gids vertelt ons dat vervuilende boten ten strengste verboden zijn in dit gebied. In dit gebied vindt alleen duurzaam toerisme plaats. Alle toeristische- en horecabedrijven, maar ook andere bedrijven zijn gastheer van de Biesbosch. Ze geven zelf het goed voorbeeld: alleen duurzaam vervoer, energieneutraal of energieleverend, duurzame (streek)producten. Daarnaast zijn veel inwoners van de gemeente vriend van de Biesbosch. Veel doen vrijwilligerswerk om het gebied mooi te houden en bezoekers te informeren. Men voelt zich erg betrokken bij het gebied.

Ik wordt steeds enthousiaster over deze gemeente. Vanuit Drimmelen rijd ik via Lage Zwaluwe naar Hooge Zwaluwe, waar ik wil overnachten. Ik kom door een groot buitengebied met veel natuur, ook rond de boerderijen. Ik stop bij een boerderijwinkel. Deze winkel verkoopt alleen duurzame (streek)producten. De eigenaar vertelt dat hij levert aan de winkels en de horecabedrijven hier en in de directe omgeving. Verder is hij er trots op dat zijn bedrijf energieneutraal is: “De agrarische bedrijven werken anders dan 20 jaar geleden. We zijn bewust bezig met energie, natuurbeheer, milieu. Alle agrarische bedrijven hier zijn energieneutraal. Het tuinbouwgebied Plukmade voorziet zelfs in de verwarming van een deel van Made. Wij dragen dit ook uit. Zo ontvangen wij bijvoorbeeld een aantal keer per jaar bezoekers om hen te informeren over wat wij hier doen. Ook trekt dit veel toeristen. En niet alleen wij zijn actief bezig, ook veel andere ondernemers binnen de gemeente houden zich bezig met energiebesparing en maatschappelijk verantwoord ondernemen.”

Moe, maar voldaan door al de enthousiaste reacties van inwoners en bedrijven kom ik eindelijk in de bed&breakfast (b&b) aan in Hooge Zwaluwe. Ook de uitbaatster van de B&B gaat bewust om met energie, afval, groen en duurzame (streek)producten. Ze stelt gratis fietsen beschikbaar aan haar gasten.

De volgende morgen geniet ik van een heus streekontbijt. Daarna rijd ik via Wagenberg naar Terheijden. Onderweg veel groen, zonnepanelen, moestuinen en goede fietspaden. Op de school aangekomen stel ik mij voor aan de leerlingen van groep 7 en zeg ik dat ik

wat wil vertellen over duurzaamheid. Een leerling vraagt mij wat dat is. Ik geef wat voorbeelden: zonnepanelen, afval hergebruiken, veel fietsen, producten uit eigen omgeving gebruiken. Gelijk wordt er geroepen: "Dat doen wij toch al! Op ons huis liggen zonnepanelen. Wij scheiden ons afval en dit wordt allemaal weer gebruikt. Mama haalt groente bij onze buurttuin en vlees bij de boer op de hoek. En ook hier op school doen we veel: onze school levert energie, we scheiden het afval voor hergebruik en we nodigen ouderen uit de wijk uit bij de maandafsluiting." Ik geef toe: "Ja ik kan jullie eigenlijk weinig hierover leren. Ik heb gezien dat jullie dit eigenlijk al heel gewoon vinden. Leer mij dan maar wat jullie duurzaam vinden en waarom dat belangrijk is."

Met een spijtig, maar vooral goed gevoel rijd ik weer naar de A59. Wat een fijne gemeente, ik kom hier zeker nog een keer terug ... of, ga hier wonen."

4 Visie Duurzaamheid 2040: uitwerking in thema's

4.1 Ondernemen

De bedrijven en bedrijfs- en kantoorgebouwen binnen de gemeente Drimmelen zijn in 2040 duurzaam. Het gebruik van fossiele brandstoffen heeft grotendeels plaatsgemaakt voor duurzame energie en groene/blauwe grondstoffen. Er is sprake van zo min mogelijk verspilling. Het huidige wagenpark is vervangen door duurzaam vervoer en een groot deel van het woon-werkverkeer is ook duurzaam.

Het gaat hier om de volgende sectoren:

- agrarische sector;
- toerisme;
- detailhandel;
- horeca;
- kantoren;
- industrie;
- gemeente.

De ondernemers binnen de gemeente Drimmelen gaan zich niet alleen richten op duurzame producten maar ook op het verduurzamen van de processen binnen hun ondernemingen. De processen moeten zuiniger (en beter) en er ontstaat zo min mogelijk verspilling. Dit kan worden bereikt door:

1. Besparing, efficiëntere processen, slim ketenbeheer en toepassing van duurzame energie. Alle (nog bestaande) bedrijfs- en kantoorgebouwen zijn in 2040 dan ook energieneutraal (wekt evenveel energie duurzaam op als wordt verbruikt in een jaar tijd). Daarnaast beschikken de bedrijfsgebouwen over een gescheiden rioleringssysteem en gaat hergebruik van lege gebouwen voor nieuwbouw;
2. Toewerken naar een circulaire economie: alle gebruikte materialen in een product worden ingezet in hetzelfde product of een ander product zonder kwaliteitsverlies. Wanneer alle restproducten hergebruikt kunnen worden en de producten milieuneutraal zijn, is de kringloop compleet.
3. Herstructurering bedrijventerreinen gaat voor aanleg nieuwe bedrijventerreinen;
4. Duurzame inkoop: ondernemers kopen alleen duurzaam in en gebruiken in hun kantines alleen duurzame (streek)producten.

In 2040 is het huidige wagenpark van alle ondernemers vervangen door duurzaam vervoer en ook de helft van het woon-werkverkeer is duurzaam. Zo wordt fietsen aantrekkelijk gemaakt, wordt duurzaam vervoer door werknemers gestimuleerd en wordt waar mogelijk thuiswerken ingezet.

In 2040 is Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen standaard. Hiermee wordt bedoeld dat een bedrijf de verantwoordelijkheid neemt voor de effecten van de bedrijfsactiviteiten op mens en milieu. Het bedrijf maakt bewust een keuze om de balans tussen people, planet en profit te bereiken. Bedrijven kunnen zelfs nog een stapje verder gaan en zich richten op nieuwe marktkansen, groei en innovatie met winst voor de mens, de maatschappij en het milieu. Nu en in de toekomst. Een voorbeeld hiervan is het beschikbaar stellen van werkplekken voor mensen met een beperking en uitkering.

De gemeente geeft het goede voorbeeld. Bovenstaande geldt dus ook zeker voor de gemeente. Daarnaast stimuleert zij, samen met het onderwijs en de ondernemers binnen de gemeente, het bewustzijn met betrekking tot duurzaamheid bij de jeugd van de

gemeente Drimmelen. Tot slot belooft de gemeente duurzame initiatieven. In hoofdstuk 6 wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Ambities 2040:

- Bedrijfsgebouwen (incl. kantoren) en gemeentelijke gebouwen zijn energieneutraal.
- De circulaire economie binnen de gemeente Drimmelen is een feit.
- Alle bedrijfsgebouwen (incl. kantoren) en gemeentelijke gebouwen vanaf bouwjaar 2000 beschikken over een gescheiden watersysteem
- Ondernemers en gemeentelijke overheid kopen alleen nog maar duurzaam in.
- Het wagenpark is vervangen door duurzaam vervoer.
- Woon-werkverkeer is grotendeels duurzaam.
- Duurzaam geproduceerde producten in detailhandel.
- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is standaard.

4.1.1 Agrarische sector

De agrarische sector binnen de gemeente Drimmelen is in 2040 toekomstbestendig in ecologisch (milieu, biodiversiteit, natuur, dierenwelzijn), economisch (eerlijke prijs) en sociaal (werkgelegenheid, lonen, voedselveiligheid, prijzen) opzicht.

De glastuinbouw in Plukmade gebruikt nu al de restwarmte van de Amercentrale. In 2040 zijn de kassen in dit gebied een energiebron. Restwarmte van de kassen wordt gebruikt in de nabijgelegen woonwijken. Verder wordt WKK (warmtekrachtkoppeling) toegepast en waar mogelijk aardwarmte. Ook wordt zowel in de glastuinbouw als bij de andere agrarische bedrijven duurzame energie opgewekt uit biomassa/mest (er zijn meerdere biogasinstallaties, het biogas wordt gebruikt binnen de gemeente), windenergie en zonnepanelen. De agrarische bedrijven zijn in 2040 energieneutraal.

Daarnaast vindt zo min mogelijk uitstoot van schadelijke stoffen voor het milieu plaats. Hiermee loopt men minimaal in pas met de landelijke afspraken hierover. In 2040 produceert de landbouw op een duurzame manier voedsel, voor een eerlijke prijs, waarbij gewasbeschermingsmiddelen en biologische middelen op een duurzame manier worden ingezet.

Verder is natuurbeheer en zorg voor de biodiversiteit in 2040 een belangrijke taak geworden van de agrarische bedrijven. Er is ook aandacht voor het sociale aspect. Zo zijn tijdelijke arbeidsmigranten goed gehuisvest en worden zij en andere werknemers eerlijk betaald.

Tenslotte is de landbouw de grootste producent die CO₂ omzet in zuurstof binnen de gemeente Drimmelen. Duurzaam ondernemen vormt geen belemmering in de concurrentie met andere bedrijven in de sector die buiten de gemeente Drimmelen zijn gesitueerd.

De agrarische sector verkoopt een aanzienlijk deel van hun duurzame (streek)producten in innige samenwerking met de lokale detailhandel.

De agrarische sector wordt hierbij ondersteund door de gemeente. De gemeente stimuleert innovatieve duurzame initiatieven voor akkerbouw, veeteelt en glastuinbouw. De gemeente promoot ook duurzame (streek) producten door alleen deze producten af te nemen bij haar

representatieve taak als gemeente (bijvoorbeeld bij recepties, bruiloften, bijeenkomsten) en in haar kantine. Daarnaast verzorgt de gemeente samen met de agrarische bedrijven de informatieverstrekking over duurzame producten (waaronder streekproducten) aan consumenten, waarmee afname van deze producten wordt gestimuleerd. (In hoofdstuk 6 wordt uitgebreid ingegaan op de rol van de gemeente.)

Ambities 2040:

- De agrarische sector, waaronder de kassen in Plukmade, zijn een energiebron voor de gemeente Drimmelen.
- Agrarische bedrijven zijn energieneutraal.
- Er wordt voldaan aan de landelijke afspraken m.b.t. uitstoot/milieubelasting.
- Gewasbeschermingsmiddelen en milieuvriendelijke middelen worden duurzaam ingezet.
- Natuurbeheer en zorg voor de biodiversiteit zijn vanzelfsprekende taken van agrarische bedrijven.
- Tijdelijke arbeidsmigranten worden goed gehuisvest en eerlijk betaald
- Alle supermarkten en winkels verkopen duurzame (streek)producten.
- De gemeente gebruikt alleen duurzame (streek)producten.

4.1.2 Toerisme/recreatie

Duurzaamheid is bij ondernemers uit de sector toerisme en recreatie (T&R-ondernemers) zo vanzelfsprekend dat keurmerken eigenlijk overbodig zijn. Het toerisme in de gemeente Drimmelen is namelijk in harmonie met natuur, milieu, cultuur en de lokale bevolking.

Alle T&R-ondernemingen voldoen in 2040 aan de strengste eisen van duurzaamheid. Ze zijn serieus en controleerbaar bezig met duurzaamheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen en met de zorg voor milieu op bedrijf en de natuur in hun omgeving.

Fietsrecreatie heeft een hoge vlucht genomen. Dit is bevorderd door aantrekkelijke fietsroutes en een hoogwaardige kwaliteit van de fietsinfrastructuur.

In de Biesbosch vindt alleen duurzaam toerisme plaats: duurzaam vervoer, duurzame overnachtingsmogelijkheden, toepassing duurzame materialen, gastheer en promotor van het gebied. De recreatiemogelijkheden hebben een duidelijke relatie met de natuur en cultuur binnen De Biesbosch.

De gemeente ondersteunt hen daarbij via het stimuleren van duurzame initiatieven en via voorlichting en educatie (zie ook hoofdstuk 6).

Ambities 2040:

- Alle T&R-ondernemingen voldoen aan de hoogste duurzaamheidseisen.
- De T&R-ondernemingen zijn energieneutraal.
- De fietsinfrastructuur is zodanig dat de fietsrecreatie een hoge vlucht heeft genomen.
- In De Biesbosch en de regio vindt alleen duurzaam toerisme plaats.
- Duurzaam, innovatief toerisme is kenmerkend voor Drimmelen.
- Er zijn duurzame (streek)producten verkrijgbaar.

4.2 Bebouwde omgeving

De bebouwde omgeving verandert van energieverblindend naar energieleverende en groene woningen en gebouwen.

Bij nieuwbouwprojecten wordt al bij het stedenbouwkundig ontwerp rekening gehouden met duurzaamheid in brede zin:

- In het ontwerp wordt rekening gehouden met de situering (Noord/Zuid, kap);
- Opwekking duurzame energie voor eigen verwarming, koeling, elektriciteit en eventuele elektrische voertuigen;
- Duurzame materiaalkeuze: hernieuwbare en gerecyclede grondstoffen en toepassing materialen met een langere levensloop (bijvoorbeeld baksteen in plaats van beton);
- Levensloopbestendig;
- Leefbaar: rekening houdend met groen en recreatie. Daktuinen worden waar mogelijk toegepast (voor opvangen fijnstof) en braakliggende stukken grond krijgen tijdelijke bestemming als gezamenlijke (moes)tuin voor de buurt/wijk of voor energieteelt. Braakliggend terrein dat op lange termijn geen bestemming krijgt, wordt waar mogelijk bestemd voor het opwekken van duurzame energie.
- Mobiliteit.

Vanaf 2020 zijn nieuwbouwwoningen energieleverend: soort energiefabriekjes voor zichzelf en de nabije omgeving. Daarnaast worden nieuwbouwwoningen gebouwd met duurzame materialen zonder verlies aan bouwmaterialen en (sloop)afval. Ook wordt bij nieuwbouw het afvalwater gezuiverd en hergebruikt (zelfredzaamheid). Vanaf 2025 zijn de meeste nieuwbouwwoningen bovendien levensloopbestendig. Dit zijn woningen met alle voorzieningen (woonkamer, badkamer, toilet, keuken en minimaal één slaapkamer) bereikbaar zonder trap (ook geschikte woning of levensloopgeschikt genoemd).

Oudbouw (Bouwbesluit 2003: woningen gebouwd vóór 2003) is energieneutraal door opwekking van duurzame energie en energiebesparende maatregelen. Bij een verbouwing of aanbouw worden duurzame materialen gebruikt. Oudbouw beschikt voor zover mogelijk over een gescheiden rioolsysteem en ook hier wordt waar mogelijk het afvalwater gezuiverd en hergebruikt bij de woning.

Zowel bij nieuwbouw als bij oudbouw worden bouwmaterialen zoveel mogelijk hergebruikt (op locatie).

Ambities 2040:

- In stedenbouwkundige plannen worden alle duurzaamheidsaspecten meegenomen.
- Alle nieuwbouw is duurzaam gebouwd, energieleverend en zonder verlies aan bouwmaterialen en (sloop)afval.
- Een groot deel van de nieuwbouw is levensloopbestendig.
- Bij nieuwbouw wordt afvalwater gezuiverd en hergebruikt bij de woning, bij oudbouw waar mogelijk.
- Alle oudbouw is energieneutraal.
- Oudbouw heeft waar mogelijk een gescheiden rioolsysteem.
- Er worden alleen hernieuwbare en gerecyclede grondstoffen gebruikt.
- Bouwmaterialen worden hergebruikt (op locatie).
- Er zijn enkele Cradle2Cradle woningen (volledig selfsupporting).

4.3 Mobiliteit

De mobiliteit binnen de gemeente Drimmelen is in 2040 veranderd. De vraag naar vervoer met personen en vrachtwagens is afgenomen, het vervoer vindt op een andere en duurzame wijze plaats.

Binnen de gemeente Drimmelen wordt de Trias Mobilica toegepast: verminder mobiliteit, verander de mobiliteit en verduurzaam de mobiliteit.

Verminderen van de vraag kan door:

1. carpoolen/deelauto's;
2. betere match regelen bij hulpvragen inzake vervoer;
3. werktijden flexibeler te maken (niet allemaal op dezelfde tijd vertrekken), thuiswerken, overblijven op werk/school (of op de fiets naar school/werk tussen de middag);
4. het dichterbij het werk wonen stimuleren.

Veranderen van de vraag kan door:

1. De openbare ruimte dusdanig in te richten dat ander vervoer dan de auto aantrekkelijker wordt: goede fietspadennetwerken (investeren in hoofdfietsnetwerk + aanleggen directe en vrijliggende fietspaden bij nieuwe ontwikkelingen), autoluwe/autovrije wijken, goede en veilige looproutes naar de scholen, voldoende opstapmogelijkheden voor het openbaar vervoer en goede infrastructuur voor mogelijke andere vormen van duurzaam vervoer.
2. Stimuleren van het openbaar vervoer door het verstrekken van een gratis OV-jaarkaart door de gemeente en ondernemers aan hun personeel.
3. Stimuleren van dichterbij het werk wonen.
4. Stimuleren van vervoer over water door waterwegen met elkaar te verbinden en waar nodig te verbreden/verdiepen.

Verduurzamen van de vraag kan door:

1. het verduurzamen van de personenwagens: elektrisch, groen gas, 2^e en 3^e generatie biobrandstoffen, waterstof. In 2040 zijn alle auto's binnen de gemeente duurzaam
2. Openbaar vervoer is duurzaam.
3. Gemeente en ondernemers geven het goede voorbeeld: hun wagenpark is in 2040 vervangen door duurzaam vervoer (zie ook hoofdstuk 4.1; ondernemen).

De gemeente promoot het gebruik van andere en duurzame vervoerswijzen. In het onderwijs wordt het bewustzijn voor duurzame mobiliteit gestimuleerd.

Ambities 2040:

- De vervoersbehoefte met personen- en vrachtwagens is afgenomen.
- Er is een goede match bij vervoersvragen.
- De auto-infrastructuur is ondergeschikt aan duurzaam vervoer.
- Er is een goede fietsinfrastructuur.
- Het water binnen de gemeente Drimmelen wordt benut voor vervoer van personen en goederen.
- Het personeel van gemeente en ondernemers krijgen een gratis OV-jaarkaart van hun werkgever.
- Het merendeel van de werknemers bij de bedrijven/instanties/organisaties in de gemeente Drimmelen woont binnen 20 kilometer van het werk vandaan.
- De auto's binnen de gemeente zijn duurzaam.
- Het openbaar vervoer is duurzaam en versterkt.
- Het gemeentelijk wagenpark evenals het wagenpark van de ondernemers binnen de gemeente Drimmelen is vervangen door duurzaam vervoer.

4.4 Energie

Opwekking van duurzame energie gebeurt op grote schaal en in regionaal verband. In 2040 is de gemeente Drimmelen energieneutraal. Een slim netwerk zorgt ervoor dat vraag en aanbod op elkaar is afgestemd. Bewoners, bedrijven en gemeente zijn actief met lokale energie-opwekking.

In eerste instantie richten bewoners, ondernemers, organisaties en gemeente zich met name op energiebesparing (LED-verlichting, isolatie, energiezuinige apparaten) en zonne-energie. Zonne-energie wordt niet alleen toegepast op daken, maar ook op terreinen, uit asfalt (wegen en verkeersterreinen) en op rotondes. Ofwel alle oppervlakken worden optimaal benut voor energie-opwekking.

Het windmolenpark aan de Zonzeel-Oostzijde is gerealiseerd en kleine windmolentjes worden toegepast. Verder zijn er ook meerdere biogasinstallaties binnen de gemeente.

Opwekking van duurzame energie (zowel huidige vormen als toekomstige nieuwe vormen van duurzame energie) wordt in de loop van de tijd optimaal benut. Saldering is landelijk inmiddels toegestaan en wordt ook ingezet. Er is een lokale duurzame energiecoöperatie die dit ook mogelijk maakt. Deze is opgezet vanuit de bewoners en ondernemers binnen de gemeente Drimmelen. De gemeente ondersteunt dit op alle mogelijke manieren en geeft het goede voorbeeld: nog bestaande gemeentelijke gebouwen zijn energieneutraal/energieleverend, de gemeente stelt gronden en dakoppervlakken beschikbaar voor zonne-energie en stimuleert ondernemers om dit ook te doen en de gemeente werkt actief mee aan het toepassen van allerlei vormen van duurzame energie.

Uiteindelijk leidt dit alles ertoe dat de gemeente Drimmelen in 2040 energieneutraal is.

Ambities 2040:

- Opwekking duurzame energie wordt optimaal ingezet.
- Vraag en aanbod zijn op elkaar afgestemd en saldering wordt actief toegepast.
- Er is een actieve lokale energiecoöperatie.
- De gemeente werkt actief mee aan lokale initiatieven en geeft zelf het goede voorbeeld.
- In 2040 is de gemeente Drimmelen energieneutraal.

4.5 Natuurbeheer en stedelijk groen

De leefomgeving, zowel in de bebouwde kom als daarbuiten, is gezond, veilig, schoon, uitdagend en educatief. Ze nodigt uit om in te wonen, te werken, te spelen en te recreëren.

Er wordt gestreefd naar natuur dat zichzelf in stand houdt, zonder teveel menselijke bemoeienis. Waar wel bemoeienis plaatsvindt, gebeurt dit door degenen die daarvoor de deskundigheid in huis hebben, zoals natuurverenigingen, imkerij, staatsbosbeheer. Landschap dat er in 2012 is, is behouden en er vindt geen vervuiling van de natuur plaats. Gebruikmakers van de natuur gedragen zich ook duurzaam. Via educatie en voorlichting is er een breed draagvlak voor de natuur binnen de gemeente Drimmelen. De ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd en worden onderhouden. De agrariërs hebben als belangrijke neventaak natuurbeheer. Landbouw en natuur versterken elkaar. Lokaal natuuronderhoud en onderhoud van stedelijk groen vindt op een duurzame wijze plaats. Groenafval en biomassa uit lokaal natuuronderhoud wordt ingezet bij de lokale opwekking van energie.

Op verschillende plaatsen zijn er verschillende gebruiksvormen van natuur:

- Natuur in dorpen loopt over in het buitengebied;
- Vegetatiedaken worden toegepast;
- Cultuur/natuur historie is belangrijk;
- Biodiversiteit waar mogelijk;
- Bij ruimtelijke plannen en bij bouwplannen wordt rekening gehouden met bestaande groene elementen rondom de woningen;
- Waterbeleid is goed geïntegreerd in plannen.
- Kwaliteit gaat boven kwantiteit;
- Met beplantingen wordt rekening gehouden met de lange termijn, zowel qua groei als qua onderhoud;
- Bij natuurprojecten wordt het noodzakelijke onderhoud vanaf de start er bij betrokken.

Ambities 2040:

- Bij planvorming en beheer wordt deskundigheid vanuit de samenleving ingezet.
- Er is breed draagvlak voor het behoud van de natuur en het stedelijk groen: gebruikmakers gedragen zich duurzaam.
- Alle inwoners voelen zich betrokken bij natuurbeheer.
- De Ecologische Verbindingszones zijn gerealiseerd, uitgebreid en worden onderhouden.
- Landbouw en natuurbeheer versterken elkaar.
- Op verschillende plaatsen zijn verschillende gebruiksvormen van natuur.
- Cultuurhistorische elementen zijn nog steeds te onderscheiden.

4.6 Consumenten/afval

De inwoners van de gemeente Drimmelen consumeren in 2040 zoveel mogelijk duurzaam. Het gaat dan niet alleen om voedsel, maar ook om energie en andere producten. Onderdeel van duurzaam consumeren is een optimale afvalscheiding, zodat afval kan worden hergebruikt. De gemeente zorgt ervoor dat dit ook mogelijk is. Dit leidt er uiteindelijk toe dat de gemeente Drimmelen 'afvalloos' is: met betrekking tot afval is er een kringloop van grondstof naar grondstof.

De inwoners van de gemeente Drimmelen consumeren in 2040 zoveel mogelijk duurzaam op het gebied van voedsel, energie en producten. Met betrekking tot voedsel eet men onder andere minder vlees en meer duurzaam gekweekte vis en seizoensgroenten. Het aantal inwoners met een moestuin neemt toe en braakliggende terreinen worden onder andere benut als moestuin of ontmoetingsplek in het groen.

Met betrekking tot energie zijn veel inwoners overgegaan op het gebruik van duurzame energie (zie ook hoofdstuk 4.2 en 4.4). De inwoners kiezen voor duurzame producten: duurzaam geproduceerd, hergebruik als grondstof mogelijk en afkomstig uit de nabije omgeving.

Duurzaam consumeren is ook mogelijk omdat de detailhandel binnen de gemeente Drimmelen duurzame producten verkoopt. De gemeente Drimmelen loopt hiermee voorop in de regio en profiteert hier dan ook van.

De gemeente is door het eigen duurzaam inkoopbeleid inspirator voor deze cultuuromslag geweest. Daarnaast stimuleert de gemeente samen met de ondernemers via informatieverstrekking en educatie het duurzaam consumeren.

Onderdeel van duurzaam consumeren is afvalpreventie en een optimale afvalscheiding. De gemeente heeft dit gerealiseerd door de eisen voor de inzameling van afval te verhogen. Daarnaast is het hele proces veranderd en verbeterd (innovatie). Herbruikbaar afval kan frequent worden aangeboden, (rest)afval nagenoeg niet. De inzameling wordt afgestemd op afdankmomenten. Ook bij de andere sectoren (ondernemers, instanties, organisaties e.d.) is afvalpreventie en afvalscheiding optimaal en wordt het afval gebruikt als grondstof voor andere producten. Bovenstaande leidt er uiteindelijk toe dat er een kringloop ontstaat van grondstof naar grondstof. Ofwel de gemeente Drimmelen is in 2040 'afvalloos'.

De gemeente Drimmelen is in 2040 niet papierloos, maar het gebruik van papier door de gemeente en ondernemers is met 80% verminderd door:

- De organisaties in te richten met juiste middelen;
- De kwetsbaarheid van programma's en internetverbindingen te verlagen;
- Papier te vervangen door cradle2cradle-papier.

Ambities 2040:

- Inwoners van de gemeente Drimmelen consumeren in 2040 zoveel mogelijk duurzaam met betrekking tot voedsel, energie en andere producten. Duurzame consumptie gaat voor luxe consumptie.
- De gemeente koopt duurzaam in.
- Duurzaam consumeren is een vast onderdeel van het onderwijsprogramma en in de informatieverstrekking van gemeente, onderwijs en ondernemers.
- De gemeente Drimmelen is 'afvalloos': er is een kringloop van grondstof naar grondstof. Dit geldt voor alle sectoren (inwoners, bedrijven, instanties, organisaties).
- Het papierverbruik van de gemeente en de ondernemers is met 80% afgenomen.

4.7 Sociale domein/leefbaarheid

Sociale duurzaamheid wordt bereikt als wordt voorzien in de basisbehoeften van mensen, toegang wordt geboden tot sociale bronnen en gelijkheid bewerkstelligd en participatie bevorderd wordt. Sociale duurzaamheid gaat over (burger)participatie, sociaal beleid en internationale samenwerking. Binnen de gemeente Drimmelen gaat het met name om werk, leefbaarheid en zorg voor de medemens op wijk/kernniveau.

Er is voor iedereen werk, betaald en/of onbetaald. Dit kan door een goede samenwerking van gemeente, onderwijs en werkgevers. Vraag en aanbod worden bij elkaar gebracht. Zo zijn er arbeidsplaatsen beschikbaar gesteld voor mensen met een uitkering of wsw-indicatie. Dit is onderdeel van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, wat een vanzelfsprekende zaak is voor ondernemers. Hierbij speelt de leeftijd van de uitkeringsgerechtigden geen rol. Daarentegen is er geen sprake van vrijblijvendheid voor de uitkeringsgerechtigden en wsw-ers.

Inwoners zijn verantwoordelijk voor de leefbaarheid in hun wijk/kern. Bij de inrichting van hun wijk nemen de bewoners het voortouw. Verder dragen ze bij aan het beheer van de buurt. De gemeente ondersteunt hen hierbij en houdt terdege rekening met de wensen van de bewoners.

Bewoners nemen niet alleen verantwoordelijkheid voor de inrichting en het beheer van hun wijk/kern, maar zorgen ook voor kwetsbare bewoners van de wijk en betrekken hen bij de wijk. Samenzelfredzaamheid is het uitgangspunt: professionele zorg door maatschappelijke organisaties vult de informele zorg vanuit de buurt en de familie aan. De voorzieningen zijn ook bereikbaar voor iedereen. De gemeente ondersteunt inwoners als zij dat zelf of met hun leefomgeving niet meer kunnen.

Educatie speelt in het realiseren hiervan een belangrijke rol. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarin het onderwijs het voortouw neemt, maar partners betrekt om duurzaamheid te creëren en educatie een plaats in de gemeenschap te geven. Daarbij wordt gekeken naar wat de samenleving nodig heeft (voor de toekomst) om daar bij de huidige jeugd op in te spelen.

Tot slot is er aandacht voor internationale samenwerking op lokaal niveau. Dit gaat via het particuliere initiatief. Particuliere initiatieven worden aangemoedigd en ondersteund.

Ambities 2040:

- Er is werk voor iedereen, betaald en/of onbetaald.
- Buurtbewoners bepalen hoe hun wijk er uit moet zien en dragen zorg voor het beheer. De gemeente ondersteunt hen daarbij.
- (Samen)zelfredzaamheid is het uitgangspunt.
- Een goed sociaal vangnet blijft aanwezig.
- Er is sprake van goede buurt- en mantelzorg.
- Educatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

5 Communicatie

Om alle duurzaamheidsthema's te kunnen realiseren is gedragsverandering nodig van inwoners, ondernemers, organisaties/instellingen en de gemeente (bestuurders en ambtenaren). Duurzaamheid moet gaan leven in de harten van iedereen die betrokken is bij de gemeente Drimmelen.

De eerste jaren ligt het accent van communicatie op het enthousiasmeren van alle betrokkenen bij de gemeente Drimmelen: inwoners, ondernemers, organisaties/instellingen, bestuurders en ambtenaren. Geïnvesteed moet worden in het anders denken, zodat het duurzaamheidsdenken gemeengoed wordt binnen de gemeente. Dit kan door:

- Lezingen, inspiratiesessies, verkenningen, trainingen, brainstormsessies, coaching;
- In gesprek gaan met elkaar en samen plannen ontwikkelen en uitvoeren;
- Concrete voorbeelden laten zien waarmee men kan overtuigen en verleiden;
- Duurzaamheidsinitiatieven en realisatie actief onder de aandacht brengen;
- Via 't Carillon en de website inwoners oproepen om zaken te melden over duurzaamheid.

Verder kan communicatie nog op de volgende wijze worden ingezet:

1. Educatie:
 - a. Duurzaamheid maakt onderdeel uit van het lesprogramma op school. Hiermee wordt het bewustzijn van de jeugd vergroot (jong geleerd, oud gedaan). Ook vinden er activiteiten op dit gebied plaats (bijvoorbeeld: kleinschalig duurzame energie opwekken, school(moes)tuin, te voet/op fiets naar school, wedstrijd duurzame voertuigen (in het klein, bijvoorbeeld met lego), afvalprojecten)
 - b. Ideeën van de jeugd worden gebruikt. Zij komt vaak met creatieve oplossingen en kunnen out of the box denken.
 - c. Voor volwassenen gebeurt dit via themabijeenkomsten en acties (bijvoorbeeld: over duurzame energie, composteren, moestuinen, afvalscheiding, duurzame producten, duurzame mobiliteit, leefbaarheid wijk/buurt, zorg voor medemens in wijk/buurt).
2. Informatieverstrekking over:
 - a. Duurzame (streek)producten;
 - b. Duurzame voeding;
 - c. Duurzame energie;
 - d. Duurzaam gedrag m.b.t. mobiliteit, afvalscheiding, natuur, leefbaarheid wijk/buurt, buurtzorg en dergelijke.
3. In gesprek gaan met inwoners over verschillende onderwerpen, waarin centraal staat hoe we iets gaan doen en dit dan ook daadwerkelijk gaan doen. Dit kan per buurt/wijk, per kern. Ofwel, dit vindt doelgroepgericht plaats.
4. Voorbeelden actief onder de aandacht brengen, evenals initiatieven en realisatie.

Communicatie is een gezamenlijke verantwoording van iedereen die betrokken is bij de gemeente Drimmelen. We moeten dit gezamenlijk oppakken (positieve uitstraling).

Ambities 2040:

- Duurzaamheid zit 'tussen de oren' zodat alle betrokkenen bij de gemeente Drimmelen duurzaam leven en handelen.

6 Rollen gemeente en externen

6.1 Rollen algemeen

Zowel gemeente als de externe partners binnen de gemeente Drimmelen hebben verschillende rollen bij het realiseren van duurzaamheid. Deze rollen zijn onder te verdelen in: initiator, facilitator, stimulator en regisseur.

Initiator

Het gaat hier om de partij die het initiatief neemt tot een bepaalde duurzaamheidsactiviteit. Dit kan iedereen betrekken bij de gemeente Drimmelen zijn: inwoners, ondernemers, gemeente, organisaties, instanties. Ondernemers zullen veelal het initiatief nemen voor het thema ondernemen, inwoners bij de thema's energie en consumeren, de gemeente bijvoorbeeld bij de thema's energie en sociale omgeving enzovoort.

Daarnaast komt het voor dat verschillende partijen samen initiatiefnemer zijn. Bijvoorbeeld woningcorporatie en gemeente bij bebouwde omgeving en onderwijs en gemeente bij educatie.

Facilitator

Het gaat om ondersteuning van een initiatief van een andere partij. Ondersteuning kan plaatsvinden door: leveren menskracht en middelen, beschikbaar stellen van ruimte/apparatuur, het samenbrengen van partijen, communicatie. Deze rol kunnen alle betrokken partijen vervullen.

Stimulator

Via stimuleringsmaatregelen probeert een partij invloed uit te oefenen. De gemeente zal deze rol ook vaak vervullen. Hierbij moet gedacht worden aan het belonen van initiatieven (door bijvoorbeeld medewerking te verlenen aan een plan, onder de aandacht brengen van het initiatief, financiële prikkels enzovoort), het stimuleren van duurzaam consumeren/gedrag via communicatie, het geven van het goede voorbeeld (inspirator). In deze situaties zijn externe partners initiator. Er zijn echter ook situaties denkbaar waarbij een externe partner stimulator is. Agrarische bedrijven kunnen het consumeren van streekproducten bijvoorbeeld promoten door informatievertrekking en acties.

Regisseur

Hier gaat het om verschillende initiatieven waarbij sprake is van een overkoepelend belang. In deze situaties is het goed als er een regisseur is die ervoor zorgt dat er afstemming plaatsvindt, dat er sprake is van voortgang en dat het overzicht bewaard wordt. Zowel de externe partners als de gemeente kunnen regisseur zijn. Dit is afhankelijk van het onderwerp.

Dit is nog maar een algemene omschrijving van de rollen. In het beleidsplan wordt dit uitgewerkt.

6.2 Rol gemeente

De gemeente moet duurzaam besturen en duurzaam beleid ontwikkelen en uitvoeren zodat duurzaamheid leeft en gaat leven. Het duurzaamheidsdenken moet ingebakken zijn bij bestuurders en ambtenaren.

De gemeente (bestuurders en ambtenaren) moet zich bewust zijn van haar rol en mogelijkheden om duurzaamheidsdenken in alle bestuurlijke taken mee te nemen. De gemeente moet het goede voorbeeld geven. Pas dan kunnen anderen op hun activiteiten worden aangesproken. Het gaat hier om de gemeente als bedrijf en de gemeente als initiator. In de bijlage (hoofdstuk 8) zijn de ambities 2040 voor de gemeente weergegeven.

Naast het geven van het goede voorbeeld is het scheppen van de juiste randvoorwaarden waardoor andere partijen hun duurzaamheidsambities kunnen realiseren een belangrijke taak van de gemeente. Deze randvoorwaarden kunnen zijn:

- Stimuleren duurzame initiatieven door positieve medewerking bij planvorming (ruimtelijke plannen), vergunningverlening en het beschikbaar stellen van gronden (voor zover dit mogelijk is uiteraard).
- Actief ondersteunen en onder de aandacht brengen van duurzaamheidsinitiatieven en de realisatie hiervan.
- Vergoedingen regelen voor natuurbeheer (voor zover de gemeente hier invloed op heeft).
- Promoten duurzame (streek) producten door deze zelf in te kopen en deze te promoten.
- Voorwaarden scheppen voor gescheiden rioolstelsels, hergebruik afvalwater bij de woning, energieneutraal/energieleverend bouwen.
- Communicatie (zie hoofdstuk 5). Hier heeft de gemeente een regisseursrol.
- Regisseren van duurzaamheid in de gemeente Drimmelen.
- Beschikbaar stellen van de netwerken van de gemeente.
- Partijen samenbrengen.
- Regisseren van kennisoverdracht.

Niet alles kan de gemeente voor elkaar krijgen. Op sommige zaken heeft de gemeente geen invloed omdat dit bij een andere partij ligt. Bijvoorbeeld bij een andere overheid, zoals de provincie of het rijk. De gemeente kan dan wel haar netwerk gebruiken om bij de betreffende partij invloed uit te oefenen (lobbyen via de regio of de VNG bijvoorbeeld).

7 Vervolg

In deze visie zijn ambities opgenomen voor 2040. Een aantal ambities kunnen eerder gerealiseerd worden. Daarom is in december 2012 gestart met het onderbrengen van de ambities in een meerjarenplanning. Deze planning wordt gebruikt voor het opstellen van het beleidsplan/uitvoeringsprogramma voor de eerste vier jaar, waarmee in januari 2013 wordt gestart.

Deze duurzaamheidsvisie wordt voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders en aan de gemeenteraad (7 februari 2013). Daarbij wordt expliciet gevraagd bereid te zijn het goede voorbeeld te geven en randvoorwaarden te scheppen, zodat de ambities gerealiseerd kunnen worden.

8 Bijlage: ambities 2040 Gemeente

Hieronder zijn ambities 2040 voor de gemeente genoemd. Deze zijn herleid uit de ambities van hoofdstuk 4. Ook deze ambities worden in een meerjarenplanning ondergebracht. Een aantal ambities kunnen namelijk eerder dan in 2040 worden gerealiseerd.

Ondernemen:

1. De gemeentelijke gebouwen zijn energieneutraal.
2. De gemeentelijke gebouwen vanaf bouwjaar 2000 hebben een gescheiden watersysteem.
3. De gemeente koopt alleen duurzaam in.
4. Het gemeentelijk wagenpark is vervangen door duurzaam vervoer.
5. Het woon-werkverkeer is grotendeels duurzaam.
6. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is standaard.
7. De gemeente gebruikt alleen duurzame (streek)producten.

Bebouwde omgeving:

1. In stedenbouwkundige plannen worden alle duurzaamheidsaspecten meegenomen.

Mobiliteit:

1. De auto-infrastructuur is ondergeschikt aan duurzaam vervoer.*
2. Er is een goede fietsinfrastructuur.*
3. Water binnen de gemeente wordt benut voor vervoer personen en goederen.*
4. Het personeel van de gemeente krijgt een gratis OV-jaarkaart.
5. Het merendeel van het personeel woont binnen 20 kilometer van het werk vandaan.

Energie:*

1. De opwekking van Duurzame Energie wordt optimaal ingezet.
2. Vraag en aanbod is op elkaar afgestemd en saldering wordt actief toegepast.
3. De gemeente werkt actief mee aan lokale initiatieven en geeft zelf het goede voorbeeld.
4. In 2040 is de gemeente Drimmelen energieneutraal.

Natuurbeheer en stedelijk groen:*

1. Bij planvorming en beheer wordt deskundigheid vanuit de samenleving ingezet.
2. De Ecologische Verbindingszones zijn gerealiseerd, uitgebreid en worden onderhouden.
3. Op verschillende plaatsen zijn verschillende gebruiksvormen van natuur.
4. Cultuurhistorische elementen zijn nog steeds te onderscheiden.

Consumenten/afval:

1. Duurzaam consumeren is een vast onderdeel van de informatieverstrekking van de gemeente.
2. De gemeente is 'afvalloos'.*
3. Het papierverbruik van de gemeente is met 80% afgenomen.

Sociale domein/leefbaarheid:

1. Er is werk voor iedereen, betaald en/of onbetaald.*
2. De gemeente ondersteunt buurtinitiatieven.
3. Een goed sociaal vangnet blijft aanwezig.
4. Er is sprake van goede buurt- en mantelzorg.*
5. Educatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.*

Communicatie:

1. Duurzaamheid zit 'tussen de oren', zodat alle betrokkenen bij de gemeente Drimmelen duurzaam leven en handelen.*

*: Hier is de gemeente niet de enige initiatiefnemer.